

Nr 464.

Av fru **Skoglund-Lindblom**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 332, angående statsbidrag till social hemhjälpverksamhet.

För de allra flesta torde det stå klart, att det numera är en viktig samhällsangelägenhet att ingripa för att ordna den sociala hemhjälpverksamheten. All erfarenhet giver vid handen, att man icke kan förlita sig på att det enskilda initiativet räcker till för denna uppgift. Ett ingripande av samhälleliga organ har blivit en tvingande nödvändighet. Det i Kungl. Maj:ts proposition framlagda förslaget till ordnande av social hemhjälpverksamhet är därför att hälsa med stor tillfredsställelse.

När samhället således nu synes vara berett att göra en insats i den viktiga frågan, är det enligt min mening viktigt att beakta, att reformen gives en sådan utformning, att den bidrager till att höja hemarbetets anseende och att göra det mera lockande än vad nu är fallet vid den kvinnliga ungdomens yrkesval. Jag anser det vara lyckligt ur denna synpunkt, att man i det föreliggande förslaget tillmäter i praktiskt hemarbete förvärvad erfarenhet samma värde som s. k. examensmeriter. Det gäller nu, när reformen skall föras ut i livet, att se till, att denna goda tanke också blir förverkligad och att det icke utvecklar sig därhän, att en kurs i husligt arbete på 10 månader och en praktik på 5 månader komma att väga mera än mångårigt kvalificerat hemarbete. Skulle så bli fallet, är det fara värt, att det husliga arbetets anseende lider därpå.

Jag finner det därför vara nödvändigt, att det från riksdagens sida uttalas, att väl kvalificerade hembiträden icke bara i undantagsfall utan i talrikast möjliga fall skola tagas i anspråk för uppgiften som hemvårdarinnor. Detta skulle vara ett verksamt medel att höja hembiträdeskårens anseende och att göra hemarbetet som yrke mera lockande för den kvinnliga ungdomen. Den mera ambitiösa delen av denna kår hade då ett mål att sträva mot och intresse av att förkovra sig i yrkeskunnighet. Jag tillåter mig hemställa, att utskottet i sitt yttrande över den kungliga propositionen ville skänka beaktande åt denna synpunkt.

Som en mycket viktig del av förslaget betraktar jag den s. k. deltidsanställningen av hemvårdarinnor. Fråga är nämligen, om icke denna form för hemhjälp är den som på den rena landsbygden, i varje fall i Norrland, är den, med vilken man når den största effektiviteten. Det har sagts, att »grannfrun» är den bästa hemhjälp, och det ligger mycket i detta. Man har nämligen, när det gäller hemhjälpsordnande, att komma ihåg, att en husmoder i ett enkelt hem icke utan ovilja öppnar sina gömmor för främmande människor. Hon vill icke visa, hur bristfälligt hennes hem är och hur oförmögen hon

varit och är att hålla snyggt och rent omkring sig. Under strävandena att ordna husmodersesemestern har på en del håll vunnits den erfarenheten, att en husmoder avstått från att taga erbjuden semestervistelse i anspråk endast därför att hon icke ville visa, hur dåligt hon hade det i sitt hem åt en för henne obekant kvinna. Om man däremot åt sådana husmödrar kan erbjuda hjälp av en kvinna, som hon känner och som känner hennes förhållanden, bli hennes betänkligheter mindre.

Det är ju sannolikt, att, sedan den hemvårdande verksamheten fått verka några år, det här antydda motståndet mot anlitande av den »uniformerade» hemhjälpen kommer att försvinna, men jag tror, att man nu bör taga hänsyn till att det finns och därför lägga stor vikt uppå att till verksamheten knyta bygdernas egna för arbetet lämpliga kvinnor. Detta utesluter icke behovet av heltidsanställda hemvårdarinnor; de behövas också för att ordna och hava uppsikt över den av bygdernas egna kvinnor bedrivna verksamheten, men jag anser, att man icke bör överbetona heltidsanställningen på bekostnad av deltidanställningen.

Om man, såsom jag anser lämpligt för i varje fall en del år framåt, bygger den sociala hemhjälpsverksamheten på utnyttjande i första hand av bygdernas kvinnor, får man räkna med ett större antal deltidanställda än vad som sker i propositionen. Det är i varje fall för Norrland otillräckligt med en hemvårdarinna, helanställd eller delanställd, för vart 2,000-tal invånare. Man måste här taga hänsyn icke endast till antalet invånare utan även till de geografiska förhållandena. Det kan vara motiverat med en hemvårdarinna, även om invånarantalet endast är några hundra inom hennes distrikt. Jag anser, att länsorganet för hemhjälpen bör äga möjlighet att ordna denna sak på det sätt som är mest förnuftigt och att statsbidrag bör kunna erhållas till deltidanställda hemvårdarinnor enligt generösare grunder än de i propositionen föreslagna. Jag hemställer, att utskottet måtte skänka beaktande även åt denna synpunkt.

Till deltidanställda hemvårdarinnor har föreslagits en minimiersättning av 5 kronor om dagen, med ett bidrag av 2 kronor från staten och 1 krona från landstinget. Det förutsättes därvid, att hemvårdarinnan får själv hålla sig maten. I de fall, då hemvårdarinnan har att utföra sitt arbete på den ort, där hon bor, kan det möjligen gå för sig med en dagsersättning om 5 kronor, men annorlunda ställer det sig, om hon skall utföra arbetet i en annan by. Det kan sägas, att hemvårdarinnan kan få maten där hon utför arbetet, men det kan bjuda emot att taga för sig av ett torvtigt hems små matvarutillgångar. Hon kommer väl därför att föra maten med sig, och då blir 5 kronor en för låg betalning. En minimiavgift av 6 kronor om dagen synes mig därför bättre svara mot behovet, varav staten bidrager med 2 kronor 50 öre och landstinget med 1 krona 25 öre. Jag tillåter mig framställa yrkande om denna höjning av ersättningen.

I sammanhang härmed tillåter jag mig ifrågasätta, om avvägningen mellan landstingens och kommunernas bidrag till hemvårdarinnornas avlöning är den

lämpligaste. Landstingsskatten och kommunalskatten skola bäras av samma skattedragare, men medan landstingsskatten per skattekrona är densamma varierar kommunalskatten. I en tid, då man strävar mot skatteutjämning kommunerna emellan, bör rättvisesynpunkten icke förbises i här föreliggande fall. I de hårt skattetyngda kommunerna torde behovet av social hemhjälp vara störst, och sådana kommuner böra därför icke belastas proportionsvis mera än andra för denna hjälp. Detta skulle delvis undvikas, om en större anpart av kostnaden för hemhjälpen lades på landstingen. Jag föreslår till utskottets övervägande, om icke landstingets insats kunde fastställas till samma storlek som statens.

Jag hemställer slutligen, att utskottet ville företaga de ändringar i kostnadsberäkningarna, som kunna föranledas av ett bifall till de av mig här framförda förslagen.

På grund av det anförda får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta

att uttala, att väl kvalificerade hembiträden icke blott i undantagsfall utan i talrikast möjliga fall skola tagas i anspråk för uppgiften som hemvårdarinnor;

att fastställa generösare grunder än i propositionen föreslagna för statsbidrag till deltidsanställda hemvårdarinnor och att fixera minimiersättningen för dag till 6 kronor; samt

att för lindrande av de skattetyngda kommunernas kostnad för hemhjälpens ordnande bestämma landstingens bidrag till kostnaderna till samma belopp som statens.

Stockholm den 25 oktober 1943.

Hulda Skoglund-Lindblom.